בס"ד

במצות ארבע כוסות

ישיבת כרם ביבנה

א. פסחים דף קח עמוד ב

שתאן חי - יצא, שתאן בבת אחת - יצא, השקה מהן לבניו ולבני ביתו - יצא. שתאן חי - יצא. אמר רבא: ידי יין יצא, ידי חירות לא יצא. שתאן בבת אחת, רב אמר: ידי יין - יצא, ידי ארבעה כוסות - לא יצא.השקה מהן לבניו ולבני ביתו יצא. אמר רב נחמן בר יצחק: והוא דאשתי רובא דכסא.

רש"י

ידי יין יצא - ששתה ארבעה כוסות. **ידי חירות לא יצא** - כלומר אין זו מצוה שלימה. **בבת אחת** - עירה ארבעתן לתוך כוס אחד.

רשב"ם

ידי חירות לא יצא. כלומר אין זו מצוה שלימה שאין חשיבות אלא ביין מזוג. והני מילי ביינות שלהן דדרו על חד תלת מיא אבל יינות שלנו לא בעי מזיגה: **בבת אחת.** עירה ארבעתן בתוך כוס אחד כך פירש רבינו שלמה. ולא נהירא דאפי' שותה הרבה בכלי אחד לא חשיב אלא כוס אחד דהאי רביעית אינו אלא למעוטי פחות מרביעית אבל טפי מרביעית בכוס אחד חשוב כוס אחד. ונ"ל דהכי פירושו בבת אחת שלא על סדר משנתינו אלא שתאן רצופין: **ידי יין יצא.** משום שמחת י"ט כדתניא לקמן (דף קט א) ושמחת בחגך במה משמחו ביין: **אבל ידי ארבעה כוסות לא יצא.** וכולן חשובין כוס ראשון ולא יותר וצריך להביא עוד שלשה כוסות על הסדר:

ב. רי"ף | מסכת פסחים דף כג עמוד א

אמר רב יהודה אמר שמואל ד' כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי מזיגת כוס יפה שתאן חי יצא ידי ד' כוסות ולא יצא ידי חירות שתאן בבת אחת יצא ידי חירות ולא יצא ידי ארבע כוסות.

ג. רמב"ם | הלכות חמץ ומצה, פרק ז

[הלכה ו] בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר (דברים ו') ואותנו הוציא משם וגו', ועל דבר זה צוה הקדוש ברוך הוא בתורה (דברים ה') וזכרת כי עבד היית כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית.

[הלכה ז] לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות, וכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה ארבעה כוסות של יין, אין פוחתין מהם, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבעה כוסות, שיעור כל כוס מהן רביעית.

[הלכה ט] ארבעה כוסות האלו צריך למזוג אותן כדי שתהיה שתיה עריבה הכל לפי היין ולפי דעת השותה, ולא יפחות בארבעתן מרביעית יין חי, שתה ארבעה כוסות אלו מיין שאינו מזוג יצא ידי ארבעה כוסות ולא יצא ידי חירות, שתה ארבעה כוסות מזוגין בבת אחת יצא ידי חירות ולא יצא ידי ארבעה כוסות, ואם שתה מכל כוס מהן רובו יצא.

[הלכה י] כל כוס וכוס מארבעה כוסות האלו מברך עליו ברכה בפני עצמה, וכוס ראשון אומר עליו קדוש היום, כוס שני קורא עליו את ההגדה, כוס שלישי מברך עליו ברכת המזון, כוס רביעי גומר עליו את ההלל ומברך עליו ברכת השיר, ובין הכוסות האלו אם רצה לשתות שותה בין שלישי ח לרביעי אינו שותה.

ד. עירובין דף מ עמוד ב

יום הכפורים היכי עבידי? אי מברך עליה ושתי ליה - כיון דאמר זמן קבליה עליה, ואסר ליה. דהאמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב: מי בדלת? ואמר ליה: אין, בדילנא. - לברוך עליה ולנחיה - המברך צריך שיטעום! ליתביה לינוקא - לית הלכתא כרב אחא, דילמא אתי למסרך.

רש"י

ליתביה לינוקא - לשתותו, לאחר שיברך עליו, דהאי שיטעום דקאמר - לאו דווקא קאמר אמברך, דהוא הדין כי שתי אחרינא, דטעמא משום דגנאי הוא לכוס של ברכה שלא יהנה אדם ממנו לאלתר, שתהא ברכת היין דבורא פרי הגפן שלא לצורך, ומכי טעם ליה אחרינא - שפיר דמי, וכדתניא נמי בגמרא דפרק ראוהו בית דין (ראש השנה כט, ב): לא יפרוס אדם פרוסה לאורחין אלא אם כן אוכל עמהם, שהרי הן יכולין לעשות, אבל פורס הוא לבניו ולבני ביתו כדי לחנכן במצות, ואף על פי שהוא לא טעם אלא בניו - שפיר דמי, ואף על פי שבירך עליה ברכת המוציא.

ה. תוספות | מסכת פסחים דף צט עמוד ב

לא יפחתו לו מארבע כוסות - מתוך הלשון משמע קצת שאין נותנין לבניו ולבני ביתו כי אם לעצמו והוא מוציא את כולם בשלו וסברא הוא דמאי שנא ארבע כוסות מקידוש דכל השנה שאחד מוציא את כולם ומיהו גם בקידוש שמא היה לכל אחד כוס כדמשמע לקמן (דף קו.) גבי חזיה להוא סבא דגחין ושתי אבל בפרק בכל מערבין (עירובין דף מ:) גבי זמן משמע קצת שלא היה לכל אחד כוסו ועוד דאמר בגמרא (לקמן דף קח:) השקה מהן לבניו ולבני ביתו יצא והוא דשתה רובא דכסא משמע דהם יצאו בשמיעה דהא בעינן רובא דכסא ועוד דמשמע דלכתחלה אין רגילות להשקותם מיהו יש לדחות בשיש להם כוס לעצמם אי נמי בבניו ובני ביתו קטנים מיירי שלא הגיעו לחינוך ואין אשתו בכלל ומיהו בגמרא משמע שצריך כל אחד ארבע כוסות דקתני

(שם) הכל חייבין בארבע כוסות אחד נשים ואחד תינוקות אמר רבי יהודה מה תועלת לתינוקות ביין משמע דלתנא קמא צריך כוס אף לתינוקות ויש לדחות דחייבין לשמוע ברכת ארבע כוסות קאמר ומשום חינוך ונראה להחמיר ולהצריך ארבע כוסות לכל אחד והמחמיר צריך ליזהר שלא יהא כוסם פגום דאמר בגמרא (לקמן ד' קה:) טעמו פגמו.

ו. תוספות | מסכת פסחים דף קז עמוד א

אם טעם מלא לוגמא יצא - וכדמפרש ביומא (דף פ.) כל שאילו מסלקו לצד אחד יראה כמלא לוגמיו והוי פחות מרביעית כדאמרינן התם אבל מלא לוגמיו אמרינן התם דהוי יותר מרביעית ונראה שהוא רוב רביעית דאמרינן לקמן והוא דשתה רובא דכסא ודוקא לאדם בינוני אבל לעוג מלך הבשן בעי טפי כדאמרינן התם.

ז. תוספות | מסכת פסחים דף קח עמוד ב

רובא דכסא - היינו כמלא לוגמיו כדפרי' לעיל ומיהו לכתחילה צריך לשתות רביעית.

ח. רמב"ם | הלכות שבת, פרק כט

[הלכה ז] כיצד הוא עושה לוקח כוס שהוא מחזיק רביעית או יתר ומדיחו מבפנים ושוטפו מבחוץ וממלאהו יין ואוחזו בימינו ומגביהו מן הקרקע טפח או יתר ולא יסייע בשמאל, ומברך על הגפן ואחר כך מקדש, ומנהג פשוט בכל ישראל לקרות בתחלה פרשת ויכלו ואחר כך מברך על היין ואחר כך מקדש ושותה מלוא לוגמיו ומשקה לכל בני חבורה ואח"כ נוטל ידיו ומברך המוציא ואוכל.

ט. הר"ן על הרי"ף | מסכת פסחים דף כב עמוד ב

אם טעם מלא לוגמיו יצא. מלא לוגמיו דקאמרינן הכא לאו דוקא אלא כדי שיסלקנו לצד אחד ויראה מלא לוגמיו דאילו מלא לוגמיו ממש הוי טפי מרביעית מדאמרי' בפ' בתרא דיומא (דף פ א) כמה ישתה ויהא חייב בש"א כדי רביעית ובה"א מלא לוגמיו ומפרש ליה דלא מלא לוגמיו ממש קאמר אלא כל שאילו מסלקו לצד אחד ויראה מלא לוגמיו ומקשינן דא"כ הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה משמע דאי הוה סבירא לן מלא לוגמיו ממש ניחא דהוה ליה מחומרי ב"ש ומקולי ב"ה אלמא מלא לוגמיו הוי יותר מרביעית אלא ודאי כי אמרינן הכא מלא לוגמיו היינו שיסלקנו לצד אחד ויראה מלא לוגמיו ומיהו כי אמרינן האי שיעורא ה"מ לאדם בינוני דהאי שיעורא הוי בציר מרביעי' אבל לעוג מלך הבשן ודכוותיה דהויא ביה האי שיעורא טפי מרביעית ברביעית לחודיה סגי דאע"ג דלגבי יום הכפורים מסקינן התם דכל חד וחד בדידיה משערינן היינו טעמא משום דהתם ביתובי דעתא תליא מילתא וכל חד וחד בדידיה מיתב דעתיה אבל הכא דכוליה כוס ברביעית סגי אי אפשר דנבעי דנטעום מיניה יותר מרביעית אלא בכדי שיסלקנו לצד אחד או ברביעית סגי הי מינייהו דבציר טפי ומיהו הני מילי לענין קידוש אבל לענין ד' כוסות אמרינן לקמן והוא דשתי רובא דכסא הלכך בקידושא דפסחא דאית ביה תרתי קידוש והוי נמי דארבע כוסות בעינן שיטעום ממנו רובא דכסא מדין ארבע כוסות.

י. רש"י | מסכת פסחים דף צט עמוד ב

ארבע כוסות - כנגד ארבעה לשוני גאולה האמורים בגלות מצרים והוצאתי אתכם והצלתי אתכם וגאלתי אתכם ולקחתי אתכם בפרשת וארא.

יא. הר"ן על הרי"ף | מסכת פסחים דף יט עמוד א

מארבעה כוסות של יין. תקנו חכמים לארבע ברכות ארבעה כוסות כדי שתהא כל אחת על כוס אחד ובירושלמי משמע כנגד ארבע גאולות הכתובים בפרשה ועוד אמרו כנגד ארבעה כוסות התרעלה שעתיד הקדוש ברוך הוא להשקות את העובדי כוכבים ונראה שלפיכך נהגו לומר בכוס רביעי קודם ההלל שפוך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך:

יב. תוספות | מסכת פסחים דף צט עמוד ב

לא יפחתו לו - פי' רשב"ם גבאי צדקה וגרס לא יפחתו וכן נראה מדלא קתני לא יפחות ל' יחיד וליכא למימר דיפחתו אד' כוסות קאי דאם כן הוה ליה למיתני ארבע כוסות בלא מ"ם והא דקאמר מן התמחוי לא ימנע מלקבל כדי לקיים ארבע כוסות. וארבע כוסות פירש רשב"ם כנגד ארבעה לשוני גאולה וכן יש בירושלמי.

יג. תוספות | מסכת סוכה דף לח עמוד א

מי שהיה עבד ואשה - משמע כאן דאשה פטורה מהלל דסוכות וכן דעצרת וטעמא משום דמצוה שהזמן גרמא היא אף על גב דבהלל דלילי פסחים משמע בפרק ערבי פסחים (דף קח.) דמחייבי בד' כוסות ומסתמא לא תיקנו ד' כוסות אלא כדי לומר עליהם הלל ואגדה שאני הלל דפסח דעל הנס בא ואף הן היו באותו הנס אבל כאן לא על הנס אמור.

יד. פסחים דף קיז עמוד ב

משנה. מזגו לו כוס שלישי - מברך על מזונו. רביעי - גומר עליו את הלל, ואומר עליו ברכת השיר. בין הכוסות הללו, אם רוצה לשתות - ישתה. בין שלישי לרביעי לא ישתה. **גמרא.** אמר לו רב חנן לרבא: שמע מינה ברכת המזון טעונה כוס! אמר לו: ארבע כסי תיקנו רבנן דרך חירות, כל חד וחד נעביד ביה מצוה.

רשב"ם

ה"ג ארבע כוסות תקינו להו רבנן וכל חד וחד נעביד ביה מצוה. כלומר ראוי שיעשה בו מצוה אבל בשאר ימות השנה לא בעי כוס שאף כאן אין הכוס בא בשביל ברכת המזון:

טו. חידושי רבינו דוד | פסחים קב עמוד ב

קח, ב. [ושתאו חי אמר רבא ידי יין יצא ידי חירות לא יצא] מכיון שאמרו ידי חירות לא יצא ולא אמרו ידי ארבע כוסות לא יצא הוא ודאי לומר שהוא יוצא ידי חובתו מארבע כוסות, ומה שאמרו ידי חירות לא יצא אינו אלא לומר שלא קיים מצוה כהלכתה, שאינם דרך חירות אלא כשיש בהן מים, ואף לענין ברכה כך אמרו דאי יהב ביה מים עלויי עלייה.

[שתאן בבת אחת ידי יין יצא ידי ארבע כוסות לא יצא] מכיון שאמרו שלא יצא ידי ארבע כוסות הוא ודאי לומר שלא יצא ידי חובתו, ומה שאמרו שיצא ידי יין אינו אלא לומר שיצא ידי שמחת יום טוב כמו שפירש(ם) ז"ל. אבל מה שכתב בפירוש שתאן בבת אחת שלא שתאן על סדר משנתנו אינו מחוור, שאם לא ידע לעשותן כסדר משנתנו לעשות מצוה בכל אחד ואחד היאך איפשר שנאמר לו שלא יצא ידי ארבע כוסות שתקנו לו לשתות דרך חירות, ודאי צריכין אנו לומר שהוא יוצא מידי דהוה אנשים ועמי הארץ. אבל פירו' שתאן בבת אחת, שכיון שישתאן בזה אחר זה שלא בהפסקה אינן עולין לו לארבע שתיות אלא כשתיה אחת הן חשובין לו, שכן דרך הצמא ששותה שנים ושלשה כוסות זה אחר זה.

שאמרו ידי יין יצא אינו כמו שפיר"ש ז"ל שיצא ידי שמחת יום טוב, אבל פירושו שיצא ידי מצות שתיית יין של ארבע כוסות אלא שלא יצא ידי הסדר שסדרו בהן חכמים, והוא האמת. והוא כמו שאמרנו בשתאן חי שיצא ידי יין ולא יצא ידי חירות, שפיר[ו]שו (ששתה) [שיצא] ידי מצותו בשתיית ארבע כוסות כמו שפירשנו. והלשון המדוקדק הוא כמו שמצאתי בספר ישן ספרדי: ידי חירות יצא ידי ארבע כוסות לא יצא, והוא על זאת הכונה שאמרנו, שכלפי שאמרו בשתאן חי שלא יצא ידי חירות והוא לומר שלא עשה מצוה כהלכתה בשתיית הכוסות, אמרו בזה שיצא ידי מצוה כהלכתה בשתיית היין של ארבע כוסות, אלא שלא יצא ידי הסדר שסדרו לו חכמים כמו שאמרו.

טז. בית הבחירה (מאירי) | מסכת פסחים דף קח עמוד ב

שתאם בבת אחת ר"ל ארבעתם רצופים ובלא הפסק אף על פי שבכוסות חלוקין שתאן יצא ידי חירות ולא יצא ידי ארבע כוסות ואין אלו נקראים ארבעה הואיל ולא סדר עליהם את הקדום להם וצריך לסדר עוד שלשה ואין צריך לומר אם נתנם בכוס אחד ושתאם בכוס אחד:

יז. שו"ע או"ח | הלכות פסח סימן תעב

[סעיף ח] צריך לשתות ד' כוסות [ז] על הסדר, ואם שתאן זה אחר זה שלא כסדר,לא יצא.

ט"ז

[ז] על הסדר. פי' כפי שסדרו חכמים אבל אם שתאן זה אחר זה בלא הסדר שבנתיים לא יצא:

יח. לבוש | אורח חיים סימן תפד סעיף א

ברכת המזון אינה מיוחדת למצות סדר זה הלילה, אלא היא חובה מוטלת על כל אדם שיאכל, והרי הוא כשאר ברכה אחרונה של הנהנין, וכיון שלא נהנה עמהם אסור לו לברך. ואף על גב שגם עליו תקנו כוס אחד מן הד' כוסות הבאים חובה בזה הלילה, מ"מ נוסח ברכת המזון אינו ענין לא לקידוש היום ולא לסיפור יציאת מצרים, ואם שתה אדם ד' כוסות ושתה כוס שלישי בלא ברכת המזון יצא, דכל ששתה ד' כוסות הוי שפיר זכר לד' גאולות ויצא, אף על גב דאמרינן שצריך לשתותן על הסדר הזה ואם לא שתאן על הסדר לא יצא: היינו ששתאן זה אחר זה ולא סידר בין כל אחד ואחד מה שתקנו על הסדר, אבל כאן שאכל סעודתו בין שני לשלישי אם היה שותה שלישי מיד אחר הסעודה בלא ברכת המזון, או שבירך ברכת המזון בלא כוס ואח"כ מוזג לו כוס ג' ובירך עליו, יצא, שאין לו ענין לכוס עם ברכת המזון,

יט. גבורות ה' | פרק מח

שתאן בבת אחת יצא רב אמר ידי יין יצא ידי ארבע כוסות לא יצא, פירוש דיצא ידי יין דנחשב לו ככוס אחד אבל למספר ארבע כוסות אין עולה לו שצריך לשתות ארבע כוסות. ופירש רש"י ז"ל שעירה כל הארבע כוסות בכוס אחד ושתאן בבת אחת. והקשה רשב"ם ז"ל דאפי' עירה הרבה בכוס אחד לא נחשב זה רק כוס אחד, ופירש רשב"ם שתאן בבת אחת שלא על סדר משנתנו אלא שתאן רצופים וכן פירש הרא"ש ז"ל והטור ז"ל. ולפי הנראה שאין זה קשיא דרש"י סובר כמו אותם המפרשים באם יש כוס גדול אין צריך לשתות הימנו רק רביעית והשתא הוצרך לאשמועינן שלא תאמר כיון ששתה ארבע רביעיות יצא. והרשב"ם סובר כדעת הרמב"ן כדלעיל דאם לא כן למה הוי כוס אחד הרי יכול לשתות קצת מן הכוס ואין צריך לשתות כל הכוס. ותימה לרשב"ם כיון ששתה ארבע כוסות אף על גב דשתאן רצופים למה אינו יוצא דסדר משנתנו לא הוי אלא למצוה, דקאמר בגמרא אהא דתנן מזגו לו כוס שלישי מברך על מזונו ומדקדק שמע מינה ברכת המזון טעונה כוס ומתרץ ארבע כוסות תקנו רבנן כל חד וחד נעביד ביה מצוה ואם כן למה יהיה מעכב. ולפי הנראה דברי הטור סתרי אהדדי שהטור פירש שאם שתה בלא הסבה צריך לשתות פעם אחרת, והשתא הרי כוס שני ששתה אחר כך לא אמר ההגדה עליו או שלא ברך על מזונו עליו ואפילו הכי יצא, ודוחק לומר כיון שהפסיק בנתיים בברכת המזון אף על גב דלא אמר ברכת המזון עליו שפיר דמי, דמנא להו להרא"ש והטור סברא זאת כיון דבעינן על סדר המשנה שמא צריך נמי כפי סדר המשנה לומר על כל כוס וכוס כמו שתקנו חכמים, ומי דחקו לרשב"ם לפרש כך שהרי נוכל לפרש שהניח שתים או שלשה כוסות בפיו בבת אחת לא יצא שאין כאן ראשון ולא שני וצריך שיהיה ראשון ושני:

כ. תוספות | מסכת פסחים דף קח עמוד א

כולהו נמי צריכי הסיבה - וכל ד' כוסות צריכים הסיבה בשעת שתיה וצ"ע אם שכח ולא היסב אם יחזור וישתה וכן אם בכוס שלישי לא היסב אם יכול לחזור ולשתות בהסיבה אף על גב דבין שלישי לרביעי לא ישתה.

כא. שו"ע או"ח | הלכות שבת סימן רעא

[סעיף טו] קידש, וקודם שיטעום לא הפסיק בדיבור, חוזר ומברך בפה"ג ואין צריך לחזור ולקדש. וה"ה אם נשפך הכוס קודם שיטעום ממנו, יביא כוס אחר ומברך עליו בפה"ג, וא"צ לחזור ולקדש.

כב. פסחים דף קט עמוד ב

ולא יפחתו לו מארבעה. היכי מתקני רבנן מידי דאתי בה לידי סכנה? והתניא: לא יאכל אדם תרי, ולא ישתה תרי, ולא יקנח תרי, ולא יעשה צרכיו תרי. אמר רב נחמן: אמר קרא ליל שמרים - ליל המשומר ובא מן המזיקין. רבא אמר: כוס של ברכה מצטרף לטובה, ואינו מצטרף לרעה. רבינא אמר: ארבעה כסי תקינו רבנן דרך חירות, כל חד וחד מצוה באפי נפשה הוא.

כג. חידושי רבינו דוד | פסחים קט עמוד ב

[רבינא אמר כל חד וחד מצוה באפיה נפשיה] תמה הוא זה שהרי ארבע כוסות הן, שתקנו לו שתיה של ארבע כוסות דרך חירות, שאם שתה כוס אחד או שתים לא עשה ולא כלום. ויש לומר שהכונה היא למה שאמרו לפנינו, ארבע כסי תקנו רבנן דרך חירות והואיל ואיכא כל חד וחד נעביד ביה מצוה, וכיון שתקנו כל חד למצותו זה לקדוש וזה לספור ההגדה וזה לברכת המזון. וזה להלל, כל אחד הוא נחשב לעצמו ואין מצטרפין זה עם זה לענין זוגות.

וכתב הרב אלפסי ז"ל דהואיל דכל חד וחד מצוה באפיה נפשיה הוא, לענין ברכה נמי צריך לברך בורא פרי הגפן אכל כסא וכסא. ותמה הוא, היאך למד ענין ברכה שהוא תלוי בדעת המברך מזוגות שהוא ענין שאינו תלוי בהלכה.

כד. ריי"ף | מסכת פסחים דף כד עמוד א

רבינא אמר כל אחד ואחד מצוה בפני עצמו הוא ואמרי רבואתא הואיל וכל אחד וא' מצוה בפני עצמו הוא ברכינן בפה"ג אכל כסא וכסא.

כה. בית הבחירה (מאירי) | מסכת פסחים דף צט עמוד ב

וארבע כוסות אלו תקנת חכמים אחד לקידוש ואחד להגדה ואחד לברכת המזון ואחד לגמור את ההלל ואמרו בבראשית רבה ארבע כוסות אלו כנגד ארבע גאולות והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי והענין לומר שכל אחת גאולה בפני עצמה הראשון גאולת השעבוד והוא והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים ר"ל אותן העבודות הקשות שהיו משתעבדים בהם וגאולה שניה והצלתי אתכם מעבודתם ר"ל מכל שיעבוד אף משיעבוד הרגיל בכל מלכות והוא שיעבוד מסים וארנוניות וכיוצא בהם והשלישית וגאלתי אתכם בזרוע נטויה כלומר שאף בשאר הגאולות אפשר להיותם עומדים ביניהם בשפלות ובבזוי אלא שהכה בשונאיהם ועשאם אדונים וזהו זרוע נטויה הרביעית שלקחם לו לעם קדוש ונתן לנו את תורתו והוא תכלית הכל ועליו נאמר ולקחתי:

כו. ספר המכתם | פסחים קט עמוד ב

ולא יפחתו לו מארבעה כוסות – פירש מחלקי הצדקה לא יפחתו לא מלחלק לו יין שיספיק לו לארבעה כוסות, שתקנו חכמים לעשות בליל זה ולשמוח בהן, כנגד ארבעה לשונות של גאולה והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, כדכתיב בפרשת וארא לכן אמור לבני ישראל אני יי' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והצלתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים, וביאור הדבר כך הוא שיש כאן ארבעה ענינים גדולים של גאולה שעל כל אחד לעצמו יש לנו להרבות שבח והודאה למקום, הראשון הוא והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, אתכם לי לעם וג"ו, זאת היתה עיקר כונת ארבעה כוסות כנגד הארבעה לשונות של גאולה שעל כל ענין מיוחד מהם ראוי לתת הלל והודאה לשם יתברך, ורבותינו מסדרי ההגדה עליהם השלום האריכו והרחיבו על ענין זה באמרם אלו עשה כך וכך ולא עשה כך דיינו והוסיפו פרטי העניינים הנכללים באלו הארבעה, וכולם דברים פשוטים חוץ מזו שאמרו אלו קרבנו לפני הר סיני

כז. שו"ע או"ח | הלכות פסח סימן תעד

[סעיף א] שותה כוס שני ואין מברך עליו לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה, שאין מברכין בורא פרי הגפן כי אם על כוס של קידוש ועל כוס של ברכת המזון, ואין מברכין על הגפן כ"א אחר כוס רביעי. הגה: והמנהג בין אשכנזים לברך ברכה ראשונה (א) על כל כוס וכוס, אבל ברכה אחרונה אין מברכין רק אחר האחרון לבד,וכן דעת רוב הגאונים.

מגן אברהם

(א) על כל כוס וכוס. אף על גב דהגדה לא הוי הפסק כמ"ש סו"ס קע"ח מ"מ כיון דכל חדא וחדא הוי מצוה בפ"ע מברכין על כל אחד ואחד וכ"פ ביש"ש פ"ו דחולין סי' י':